

עידית לבבי גבאי / דברים לטלי תמיר
לסיום פעילות/אוצרות בגלריית הקיבוץ - הוקראו בגלריה בערב ה- 20 ליוני 2004

.....
אולי לא תאמינו לי. אבל בשבילי 'קיבוץ' .. היא מילה מאד אינטימית.
הייתי אומרת אפילו אבר אינטימי.
אני מבקשת לתת 'גוף' למושג המופשט, הבלתי נגיש והקריטי כל כך בחיי.

אהרון שבתאי בשירו 'פיזור גלויות' פותח ואומר :
"המדינה אינה מי שאני יכול לשוחח איתו..." "כשהייתי ילד אהבתי מכונות, כעת אני אדיש להן..."

ואיך אשוחח אני עם ה'קיבוץ' בגלריית הקיבוץ !?

עם טלי תמיר יש לי שיחה ארוכה של עשר שנים. אם לא יותר.

טלי – אוצרת גלריית הקיבוץ בתל אביב
ואני – 'עודרת' בשדות החינוך לאמנות, הסטודיו, התודעה והזיכרון של העמק – 'ירושלים של מטה'
כינה אותו אורי צבי גרינברג - עמק יזרעאל.

האבות המולידים/הביולוגים שלי ושל 'אחותי' לאמנות דוררה דומיני - יונה גרסטנפלד ואמניהו לבבי –
היו מובילים בשנות ה 60 של המאה ה 20 את תוצרת החלב מקיבוצי העמק ל'תנובה' בתל אביב.
אני יכולה לחשוב על גלריית הקיבוץ כסוג של 'תנובה' בענייני אמנות. בענייני שיווק חלב זה נראה יותר
ברור, אבל בענייני אמנות זה יותר מסובך ועל זה מתלבטים פה כל השנים ועוד ימשיכו...

גלריה היא 'כלי עבודה' – כמו שבד הציור הוא 'כלי עבודה' כמו שבית ספר לאמנות הוא 'כלי עבודה'.
והשאלה איזו 'עבודה' רוצים לעשות ? ומה הוא הכלי הנכון לעשות אותה ?

ערוצי התקשורת ביני ובין טלי תמיר נעו כל הזמן על תחושה של זיקת עניין וערך משותפים.

שיתוף הפעולה בינינו התקיים בשני מישורים:

כאמנית – הבאתי את מחשבותי ויצירותי מן הסטודיו האישי .

כמורה לאמנות ומרכזת לימודי היצירה במכון לאמנות באורנים –הדקנו את הקשר בין הגלריה למכללה
האקדמית באורנים . מצאתי אצל טלי אוזן קרויה לתכנים ולקולות שהבקיעו והפציעו אצל תלמידינו (או
יותר נכון תלמידותינו) שבמרוצת הזמן הפכו לאמניות פעילות שאת ראשית צעדיהן עשו בגלריית הקיבוץ
כדוגמת: סימה מאיר, אסנת בן שלום, נעה מלמד, יונית קדוש והצעירה שביניהן – תמר הורוביץ- ליבנה.

ב1995 הצגתי בגלריה את תערוכתי הצנועה אך המשמעותית לי ביותר – 'עיניים של חלוצה'*

פרק ראשון מתוך 'מאה מגבות מטבח'

לקראת התערוכה ישבתי עם טלי בבתי הקפה בתל אביב ודברנו הרבה.

דברנו על 'הכתם העיוור' בשיח האמנות הפלאסטית דאז. דברנו על כך שהקו התרבותי הישראלי המכונן
את זהותינו אינו יכול לעבור רק בין תל אביב לירושלים.

הבנו שיש לעשות מאמץ, לזהות, לסמן, ולחפש את הקול של הטריטוריה התרבותית נפשית,
של הקולקטיב הישראלי הגדול, הכפרי, שלא ישב בשנות ה 30 ו ה 40 בבתי קפה בתל אביב וגם לא בדיוק
קיים חיים רוחניים בעיר הקודש . אלא חי את המפעל החלוצי של ההתחנכות העצמית בעבודת האדמה.

הרגשנו שפרשות חיייהם וגורלם הישר [והעקום] של רבים רבים מהחברה הישראלית שזור במסכת
חיים עתירת עלילות זו.

כמו מגזרים אחרים [כדוגמת המזרחיים] באופן פארדוקסאלי גם אני הרגשתי באותו הזמן זרה בשיח. הרגשתי ש'האחר' הוא לא מעבר לגדר אלא הוא בתוכי. באותו מקום אליו אני פוחדת לגשת. המקום שקיבל כבר מההיסטוריונים והאידיאולוגים את הסיכום שלו ואת התפקיד ההיסטורי שלו, על השולחן שלי הוא רק נפתח - שותת דם ושאלות

בראשית שנות ה 90 בקשתי לפנות באופן ישיר יותר אל הביוגרפיה שלי. הסתכלתי על הסופרים והמשוררים. איך הם עושים זאת. חפשתי בני ברית. חיפשתי נראטיב. מצד אחד ישיר ומצד שני מפוקח ומודע להתפתחויות בשיח.

מי יעשה את עבודת הזיכרונות ? שאל המשורר אבות ישורון ...את עצמו .. ובאופן עקיף ..בגלגול מחשבות מוזר הרגשתי שהוא מפנה את השאלה הזו גם אלי..... הבנתי שיש לנו תפקיד כאמנים בני הדור השלישי לחלוצי העמק הרגשתי שאנו חייבים לספר על חייהם/חינו ממקום אחר .. ממקום של בשר ודם ולא של מיתוס קרוש. בצעתי תנועת פרסה בתודעה וחזרתי אל – קיבוץ מרחביה - כפר/קיבוץ הולדתי – אותו עזבתי בגיל 22. חזרתי אל 'בורות המים' בכדי להבין את משמעות מעשי וזהותי. הרגשתי ששם אמצא את 'צרור המפתחות'. חזרתי ולמדתי את סיפורי החיים של סבי מאיר לבבי [שיעד עצמו בשנות ה 20 של המאה העשרים לחיי אמנות בבצלאל ומצא את עצמו בסופו של דבר פותח תלמים ראשונים באדמת העמק, בקיבוץ מרחביה] בקשתי לחזור לעולמה של סבתי החלוצה סוניה סדן לבית שטוק שעבדה 60 שנה כלול התרנגולות והאמינה בכל ליבה שבכך היא גואלת את העולם ואם לא את העולם כולו אז לפחות את עם ישראל.

לכל המסע הזה הייתה טלי תמיר קשובה והיוותה תמיד כתובת נגישה ומתעניינת.

טלי תמיר - הפכה את גלריית הקיבוץ במשך עשור למרחב חוקר ויוצר. היא לא קידשה יחידים אלא יצרה וחיזקה תהליכים תרבותיים.

בסצנה האמנותית היא אחת האוצרות העקביות ביותר שנתנה מקום ל 'קולות האחרים'. היא חיזקה תוכן וקבוצת יוצרות ויוצרים שלא דווקא קיבלו את החותמת הממסדית.

טלי תמיר מתגלה כ'רצה' לריצות ארוכות יש לה את אורך הרוח הנכון לתת לתהליכים להבשיל.

כאוצרת וחוקרת היא מעיזה לגשת אל החברה הישראלית ללא פניות על חלקיה השונים. היא שמובילה כרגע את המהלך התרבותי/אמנותי החשוב המעלה לחזית החוויה, המחקר והדיון את הנסיון האנושי המופלא, רב הייסורים והעוצמה המתגלם בסיפורה של החברה והחינוך קיבוצי כחוויה מכוננת בחברה הישראלית.

1996 - יהושע סובול מסיים את המחזה שלו לשתי מערכות - כפר – במונולוג היפה של יוסי: דאנקשיין עוברת לידי על המזוודות שלה, אני שואל אותה : דאנקשיין! אולי ראית את דיצה? [העז] ... יוסיליין, היא אומרת לי, ..תסתכל למטה!.....אני מסתכל ורואה ארץ קטנה קטנה, ובארץ אני רואה כפר קטן קטן קטן, ובדיוק באמצע הכפר אני רואה עז קטנה קטנה קטנה, עם עיניים גדולות כאלה, ענקיות, צללתי אליה ואמרתי לה : ! hello darling לאן יותר קל להגיע למחר או לאתמול ? ...

בדיאלוג ביני ובין טלי ... אני אולי הייתי העז... אבל היא הסכימה להקשיב גם לעזים כמוני עם עיניים גדולות מכפר קטן...